

ပါရာယနဒေသနာ မှတ်စု

ပါရ	အပါရ
ဟိဖက်ကမ်း	ဒီဖက်ကမ်း
အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းမရှိရာ နိဗ္ဗာန်	အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းရှိရာ သံသရာ

ပါရာယန = အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းကင်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော ဟိဖက်ကမ်းသို့ ရောက်စေနိုင်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တရားဓမ္မကို ပါရာယနဟုခေါ်ပါသည်။ (၂)

ပါရာယနသုတ်သည် ခုဒ္ဒကနိကာယ် သုတ္တန်ပါတ်ပါဠိတော်တွင်ပါဝင်သော သုတ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသုတ်တွင် ဝတ္ထုဂါထာ (၅၆) ဂါထာရှိ၍ အမေးအဖြေဂါထာ (၉၀) ကျော်ရှိကာ စုစုပေါင်း (၁၇၄) ဂါထာရှိပါသည်။ (၄)

ထိုပါရာယနဒေသနာတော်ကို အနောက်တိုင်းပညာရှင်များက ရှေးကျသော ဗုဒ္ဓတရားတော်ဟုယူဆကြသော်လည်း ထိုသုတ် ထက် ၂/၃ နှစ်စော၍ ဟောအပ်သော ဓမ္မစကြာဒေသနာတော်နှင့် အနတ္တလက္ခဏသုတ်တို့ရှိရကား ပါရာယနဒေသနာတော်သည် ရှေးကျသောတရားတော်ဟု ဗုဒ္ဓဝါဒများ မယူဆကြပါ။ (၃)

ထိုပါရာယနဒေသနာတော်ကို အနာဂါမ်ဖြစ်သော နန္ဒမာတာဥပါသိကာမကြီး အလွတ်ဆောင်ကာ မနက်စောစောထ၍ ပူဇော်လေ့ ရှိပါသည်။ ထိုပူဇော်အပ်သော ဒေသနာတော်ကို သောတာပန်ဖြစ်သော ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီး နာယူကာ သာဓုခေါ်ပါသည်။

(၂/၅)

ဗုဒ္ဓသာသနာတွင် အရိယာမဂ်အဆင့်အတန်းကိုကြည့်၍ အကြီးအငယ်ခွဲခြားပါသည်။ ဥပမာ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အရိယာ အဆင့်အတန်းအနိမ့်ဆုံးဖြစ်၍ အငယ်ဆုံးဖြစ်ကာ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြီးဆုံးဖြစ်ပါသည်။ (၆)

ပါရာယနဒေသနာတော် နိဒါန်းကိုကြည့်ရန် (၈)

မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ဝိတ်ချနည်းကို ကြည့်ရန် (စာမျက်နှာ ၁၂)

ဗြဟ္မဏတို့ထုံးတမ်းစဉ်လာ

၁။ လေးဆယ့်ရှစ်နှစ်လုံးလုံး အိမ်ထောင်မပြုဘဲ ဝေဒစာပေကိုသင်ယူခြင်း ဗြဟ္မစာရီ

၂။ စာပေသင်ယူပြီးနောက် အိမ်ထောင်ပြုလိုက ပြုနိုင်ခြင်း

၃။ တောထွက်ခြင်းနှင့်

၄။ ရဟန်းဝတ်ခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ (၁၄/၁၅)

နတ်ပြောသော ဗုဒ္ဓ၏ဂုဏ်တော်များ

၁။ သမ္မုဒ္ဓ = တရားဓမ္မများကို ကိုယ်တော်တိုင်သိတော်မူခြင်း

၂။ သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ = တရားဓမ္မအားလုံးကို တဖက်ကမ်းခတ် တတ်မြောက်သူဖြစ်ခြင်း

၃။ သဗ္ဗဘိညာဗလပတ္တော = အဘိညာဉ်အားလုံးကို ရရှိတော်မူခြင်း

၄။ သဗ္ဗကမ္မက္ခယံ ပတ္တော = ကံ ကိလေသာ ကုန်ခြင်း

၅။ ဝိမုတ္တော ဥပဓိက္ခယေ = ခန္ဓာငါးပါးကုန်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၍ ဘဝမှလွတ်မြောက်ပြီးဖြစ်ခြင်း။ (၂၉)

တပည့်လွတ်၍ ဘုရားကို စုံစမ်းခိုင်းသူများ

၁။ ဗာဝရီပုဏ္ဏား ။ အဓိက ဦးဆောင်သော တပည့်ကြီး (၁၆) ရောက်ကိုလွတ်၍ စုံစမ်းခြင်းခြင်း (ပါရာယနသုတ်)

၂။ ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏား ။ တပည့်ကြီး အဓမ္မကိုလွတ်၍ စုံစမ်းခိုင်းခြင်း (အဓမ္မသုတ်)

၃။ အသက် ၁၂၀ ရှိ ဗြဟ္မာယုပုဏ္ဏား ။ တပည့် ဥတ္တရကိုလွတ်၍ စုံစမ်းခိုင်းခြင်း (ဗြဟ္မာယုသုတ်) (၃၀/၃၁)

ဘုရားဖူးခရီးစဉ် (၃၁/၃၄)

၁။ အဠကမြို့တော် မာဟိဿတိ ၂။ ဥဇ္ဇေနီ ၃။ ဂေါနဒ္ဓ ၄။ ဝေဒိသ ၅။ ဝန ၆။ ကောသမ္ဘိ ၇။ သာကေတ ၈။ သာတ္ထိ ၉။ သေတဗျ

၁၀။ ကပိလဝတ် ၁၁။ ကုသိနာရုံ ၁၂။ ပါဝါ ၁၃။ ဘောဂနဂရ ၁၄။ ဝေသာလီ ၁၅။ မဂဓတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်မြို့

အဓိကမေးသော စိတ်မေးခွန်း (၇) ခုနှင့်	မြတ်ဗုဒ္ဓအဖြေ (၃၅/၄၃)
၁။ ဗာဝရီ ပုဏ္ဏား အသက်ဘယ်လောက်ရှိပါပြီလဲ	၁။ အသက် ၁၂၀
၂။ အနွယ်	၂။ ဗာဝရီ
၃။ ပုရိသလက္ခဏာမည်မျှရှိပါသနည်း	၃။ ၁။ ကြီးမား ကျယ်ပြန့်သော လျှာရှိခြင်း ၂။ ဥဏ္ဍလုံ မွေးရှင်ရှိခြင်း (ထိုအမွေးကို ဆွဲထုတ်က ၂ တောင်ခန့်ရှိ) ၃။ အအိမ်ဖြင့်ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ပုရိသအင်္ဂါရှိခြင်း
၄။ အတတ်ပညာ	၄။ ဝေဒကျမ်းကို တဖက်ကမ်းခတ်တတ်ကျွမ်းခြင်း
၅။ တပည့်အရေအတွက်	၅။ ၅၀၀
၆။ မုဒ္ဒ = ဦးခေါင်း	၆။ အဝိဇ္ဇာ သံသရာလည်ရာတွင် သစ္စာလေးပါးကိုမသိခြင်းဟူသော အဝိဇ္ဇာက ဦးဆောင်နေသောကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို မုဒ္ဒ = ဦးခေါင်းဟုဆိုပါသည်
၇။ မုဒ္ဒပါတ = ဦးခေါင်းပြတ်ကျခြင်း	၇။ ဝိဇ္ဇာ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယတို့နှင့်ယှဉ်၍ဖြစ်သော ဝိဇ္ဇာဟူသော အသိဉာဏ် အမောဟဖြင့် အဝိဇ္ဇာခေါင်းကို ပြတ်ကျစေနိုင် ပါသည်။

မြတ်ဗုဒ္ဓသည် ဥစ္စာပေး၍ ဆုမပေးသော်လည်း မေတ္တာတုန့်ပြန်၍ ဆုပေးတတ်ပါသည်။ (၄၉)

မြတ်ဗုဒ္ဓသည်သာ မေးလိုရာမေး (ပုစ္ဆ ယဒါ ကင်္ခိသိ) ဟုဖိတ်ခေါ်ပါသည်။ ရှင်သာရိပုတ္တရာစသော သာဝကတို့ကား မေးလိုရာ မေးဟုမဖိတ်ဘဲ မေးသည်ကို သိရပြီးမှ ဖြေနိုင် မဖြေနိုင် စဉ်းစားမည်ဟု (ပုစ္ဆ သုတ္တာ ဇာနိဿာမိ) ဖိတ်ခေါ်ပါသည်။ (၅၂)

ဣသိ အဓိပ္ပါယ် (၃) မျိုး

၁။ တရားဓမ္မကို ရှာဖွေသူ ၂။ မြတ်ဗုဒ္ဓ ၃။ ရသေ့ (၅၇)

ရသေ့တို့၏ ပန်းတိုင်

ဗာဝရီစသော ရသေ့တို့သည် လူ့လောကကို ခွါရှောင်၍ တရားဓမ္မရှာဖွေကာ ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်ကား ရှည်လျားလွန်း၍ မအို မနာ မသေဟု ထင်မှတ်ကာ ဗြဟ္မာ့ပြည်ရောက်ရန်ဟူသော ရည်မှန်းချက်ဖြင့် သမထကျင့်စဉ်များကို ကျင့်ကြပါသည်။ (၅၈)

မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တော်အခါက အို နာ သေရေး ဒုက္ခဘေးမှ လွတ်မြောက်ရာ တရားကိုရှာကြပါသည်။

ယနေ့ခေတ်လူများသည် ရုပ်ဝတ္ထုများကိုသာ အဓိကထား၍ ရှာဖွေကြပါသည်။ (၆)

ထိုကဲ့သို့ ရုပ်ဝတ္ထုများကို ရှာဖွေရာတွင် လောဘ၊ ဒေါသများကြီးထွားလာသည့်အခါ လူတို့သည် စိတ်ဖိစီးမှုဒဏ်ကို ခံကြရပါ သည်။ (၆၀)

စိတ်ဖိစီးမှုကို လျှော့ချနည်း

ရုပ် နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရလောက၏ ဖြစ်ပျက်တတ်သော သင်္ခါရသဘောကိုဆင်ခြင်၍ တနေ့ကျရင် အားလုံးကို ထားခဲ့ရမည်သာ ဖြစ် သည်ဟုသဘောထားကာ စိတ်ဖိစီးမှုကို လျှော့ချရပါမည်။ (၆၂)

ဂျိန်းဘာဝင်တို့၏ ရည်မှန်းချက်

ဂျိန်းဘာသာဝင်တို့၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကား အသိစိတ်ချုပ်ရာဖြစ်သော အသညသတ်ဘုံသို့ ရောက်ရန်ဖြစ်သည်။ (၆၂)

၁။ အဓိက၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း (မေးခွန်း ၈ ခုမေးသည်)

၁။ မေးခွန်း

ကေနဿု နိဂုတော လောကော

သတ္တဝါများအသိဉာဏ်မရအောင် မည်သည့်တရားက ပိတ်ဆို့ထားပါသနည်း (၆၇)

၁။ မေးခွန်းအဖြေ

အဝိဇ္ဇာယ နိဂုတော လောကော

သတ္တဝါများ အသိဉာဏ်မရအောင် ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် အမှန်မသိခြင်း အဝိဇ္ဇာတရားက ပိတ်ဆို့ထားပါသည်။ (၆၈)

အဝိဇ္ဇာ ပိတ်ဆို့ထားသော တရား (၈) မျိုး

၁။ ဒုက္ခသစ္စာ ၂။ သမုဒယသစ္စာ ၃။ နိရောဓသစ္စာ ၄။ မဂ္ဂသစ္စာ ၅။ ပုပ္ဖန္တ = အတိတ်ဘဝ အတိတ်ခန္ဓာ ၆။ အပရန္တ = အနာဂတ် ဘဝ အနာဂတ်ခန္ဓာ ၇။ ပုပ္ဖန္တာပရန္တာ = အတိတ်ဘဝ အတိတ်ခန္ဓာနှင့် အနာဂတ်ဘဝ အနာဂတ်ခန္ဓာ ၈။ အကြောင်းအကျိုးဆက် ဒေသနာဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (၇၂/၇၅)

မှတ်ချက် ။ ။ အဝိဇ္ဇာပိတ်ဆို့ထားပုံများကို ဖတ်ရှုရန်

၂။ မေးခွန်း

ကေနဿု နပ္ပကာသတိ

လောကလူသားတွေ အဘယ်ကြောင့် အရောင် မတောက်ကြပါသနည်း (၇၆)

၂။ အဖြေ

ဝေဝိစ္ဆာ ပမာဒါ နပ္ပကာသတိ

မစ္ဆရိယနှင့် ပမာဒ တရားတို့ ဖုံးလွှမ်းထားသောကြောင့် လောကလူသားများ အရောင်မတောက် မထင်ရှားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၇၆/၇၇)

ဒါန ကုသိုလ်ကောင်းမှု မလုပ်နိုင်ခြင်းသည် ၁။ နှမြောခြင်း မစ္ဆရိယ ၂။ မေ့လျော့ခြင်း ပမာဒတို့ကြောင့်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ (၇၈)

၃။ မေးခွန်း

ကသာဘိလေပနံ ဗြူသိ

လောကကြီးကို တွယ်တာကပ်ငြိစေသောတရားသည် အဘယ်နည်း

၃။ အဖြေ

ဇေယျဘိလေပနံ ဗြူမိ

လောကကြီးကို တွယ်တာကပ်ငြိစေတတ်သောအရာကား ဇေယျဆိုအပ်သော တဏှာ ဖြစ်ပါသည်။ (၇၉)

တဏှာဖြစ်လာပါက ကောင်းလိုက်တာဟု နှုတ်ကပင်ထုတ်ပြောလာတတ်သောကြောင့် တဏှာကို ဇေယျခေါ်ရပါသည်။ (၇၉)

တွယ်ကပ်ပုံ ဥပမာကို စက္ကူ (၂) ခု ဖြင့် မှတ်သားနိုင်သည်။ (၈၀)

၄။ မေးခွန်း

ကိသု တဿ မဟဗ္ဗယံ

တဏှာဖြင့် တွယ်ကပ်လာပါက ကြောက်စရာကောင်းသော အရာသည် အဘယ်နည်း (၈၁)

၄။ အဖြေ

ဒုက္ခ မဿ မဟဗ္ဗယံ

တဏှာဖြင့်တွယ်ကပ်လာပါက ကြောက်စရာကောင်းသော အရာကား ဒုက္ခသာ ဖြစ်ပါသည်။ (၈၂)

သာမန်ပုထုဇဉ်နှင့် ဘုရားအလောင်းတို့ အမြင်ကွာခြားပုံ

သာမန်လူသားတို့သည် အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းတရားတို့ကို အဝိဇ္ဇာပိတ်ဆို့ခံထားရသောကြောင့် သဘာဝတရားတစ်ခုဟု မြင်၍ ပြဿနာတစ်ခုဟု မမြင်သောကြောင့် ဖြေရှင်းရန် မကြိုးစားကြပါ။

ဘုရားအလောင်းတော်တို့ကား အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းတို့ကို ပြဿနာဟုမြင်သောကြောင့် နောက်ထပ်တဖန်မဖြစ်အောင် ဖြေရှင်းကြပါသည်။ (၈၂/၈၃)

၅။ မေးခွန်း

သတ္တဝါတို့၏ မျက်စိစသည်မှ မည်သည့်တရားများ စီးဝင်နေပါသနည်း

၅။ အဖြေ

မျက်စိနှင့်အဆင်း ဆုံမိသည့်အခါ လောဘ ဒေါသများ စီးဝင်နေပါသည်။ ထို့အတူ နားနှင့် အသံ၊ နှာခေါင်းနှင့်အနံ့၊ လျှာနှင့် အရသာ၊ ကိုယ်နှင့်ထိတွေ့မှု ဆုံမိသည်အခါ လောဘ ဒေါသတို့ စီးဝင်နေပါသည်။ (၈၃/၈၄)

၆။ မေးခွန်း

သောတာနံ ကိ နိဝါရဏံ

ထိုကဲ့သို့ စီးဝင်နေသော လောဘ ဒေါသများကို မည်သည့်အရာဖြင့် တားမြစ် ပိတ်ဆို့ရပါမည်နည်း (၈၅)

၆။ အဖြေ

သတိတေသံ နိဝါရဏံ

စီးဝင်နေသော လောဘ ဒေါသများကို သတိဖြင့်တားမြစ်၍

သောတာနံ သံဝရံ ဖြူဟိ၊ တေန သောတာ ပိမိယျရေ

ပညာဖြင့် ပိတ်ဆို့ရပါမည်။ (၈၅) (တားမြစ်ပိတ်ဆို့ပုံကို စာမျက်နှာ ၈၅ နှင့် ၈၆ တို့တွင် ဖတ်ရှုရန်)

၇။ မေးခွန်း

ကတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတိ

သတိနှင့်ပညာ တနည်း အာရုံကို သိတတ်သည့် နာမ်တရား၊ အာရုံကို မသိတတ်သည့် ရုပ်တရားများ မည်သည့်နေရာတွင် ချုပ်ငြိမ်းပါသနည်း (၈၇)

၇။ အဖြေ

ဝိညာဏဿ နိရောဓေန၊ ဧတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတိ

ဝိညာဏ်ဟုဆိုအပ်သော အသိစိတ် ချုပ်သွားသည့်အခါ သတိပညာ တနည်း နာမ်ရုပ်တရားများ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ပါသည်။ (၈၇)

(ထိုမေးခွန်းကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဋိလုံ အဝိဇ္ဇာချုပ်သောကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် သင်္ခါရချုပ်ပါသည်၊ သင်္ခါရချုပ်သော ကြောင့် ဝိညာဏ်ချုပ်ပါသည်၊ ဝိညာဏ်ချုပ်သောကြောင့် နာမ်ရုပ်ချုပ်ပါသည်စသဖြင့် ဖြေဆိုနိုင်ပါသည်။ ၈၈)

ရဟန္တာဖြစ်ခြင်းသည် ကိလေသာကုန်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ကိလေသာအကြွင်းမဲ့ချုပ်သောကြောင့် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံများ ချုပ်သွားရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်သည်ကိုပင် အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ချုပ်သောကြောင့် နာမ်ရုပ်များချုပ်သည်ဟုဆိုရပါသည်။

(စာမျက်နှာ ၉၈/၉၉ ဖတ်ရှုရန်)

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အခြေအနေ

၁။ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို အကြွင်းမဲ့ပယ်သောကြောင့် ကံ၏ အကျိုးပေးနိုင်သော အခြေအနေသည် (၇) ဘဝသာရှိတော့သည်။

၂။ သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမရာဂနှင့် ဗျာပါဒတို့ အားနည်းသွားသောကြောင့် တစ်ဘဝသာကံတရားများအလုပ်လုပ်ပါသည်။

၃။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမရာဂနှင့် ဗျာပါဒတို့လုံးဝကင်းသွားသောကြောင့် ရူပဘုံ အရူပဘုံတို့၌ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဘဝတွင် အကြာကြီး ကျင်လည်ခြင်းမရှိတော့ပါ။

၄။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ကံ ကိလေသာကုန်သွားခြင်းကြောင့် နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေဖြစ်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များကို ခီဏံပုရာဏံ= ကံဟောင်းများကုန်သွားခြင်း၊ နဝ နတ္ထိသမ္ဘဝံ= ကံအသစ်လည်းမဖြစ်တော့သောသူများဟု ခေါ်ပါသည်။

(၉၈/၉၉/၁၀၀)

၈။ မေးခွန်း

သင်္ခတတရားတို့ ချုပ်သောနည်းလမ်းများရှိပါသလား၊ ချုပ်သွားသူ ပုဂ္ဂိုလ်များရောရှိပါသလား

၈။ အဖြေ

သင်္ခတရားများ အကြွင်းမဲ့ချုပ်စေရန်

၁။ ကာမေသု နာဘိဂိဇ္ဈေယျ= လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်အပေါ် တပ်မက်မှုမဖြစ်စေရ (တပ်မက်မှုမဖြစ်အောင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးဖြင့် ကြိုးစားရပါမည်)

၂။ မနဿာနာဝိလော သိယာ

စိတ်ထဲတွင် အညစ်အကျေးများ မဖြစ်စေရ

(စိတ်အညစ်အကျေးများ ၁။ မောဟ ၂။ အဟိရိက ၃။ အနောတ္တပ္ပ ၄။ ဥဒ္ဒစ္စ ၅။ လောဘ ၆။ ဒိဋ္ဌိ ၇။ မာန ၈။ ဒေါသ ၉။ ဣဿာ

၁၀။ မစ္ဆရိယ ၁၁။ ကုက္ကုစ္စ ၁၂။ ထိန ၁၃။ မိဒ္ဓ ၁၄။ ဝိစိကိစ္ဆာ)

၃။ ကုသလော သဗ္ဗဓမ္မာနံ ၊ သတော ဘိက္ခု ပရိဗ္ဗဇေ

သဘာဝတရားတွေကို အမှန်ကျွမ်းကျင်သော အသိဉာဏ်ရှိအောင် သတိဖြင့် ကြိုးစားအားထုတ်ရပါမည်။ ထိုကဲ့သို့ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်အားထုတ်ပါက ရုပ်တရား နာမ်တရားများ အကြွင်းမဲ့ချုပ်၍ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ပါမည်။ (၉၂/၉၃)

အမေးအဖြေ ပြီးဆုံးသည်နှင့် အဓိကနှင့် တပည့် (၁၀၀၀) တို့ ရဟန္တာဖြစ်ကြပါသည်။ (၉၄)

၂။ တိဿမေတ္တယျ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

၁။ မေးခွန်း

ကောဓ သန္တုသိတော လောကေ

လောကတွင် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်မှုရှိသော သူသည် အဘယ်သူနည်း (၁၀၁)

၁။ အဖြေ

ကာမေသု ဗြဟ္မစရိယာ ဝါ

ကာမဂုဏ်အာရုံအပေါ်တွင် အပြစ်မြင်လျက် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး မြင့်မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သုံးနေသူသည် (သေက္ခ) တနည်း ကျင့်သုံးပြီးသူ (အသေက္ခ ရဟန္တာ) သည် ကျေနပ်နေသူများဖြစ်ကြပါသည်။ (၁၀၂)

ကာမ (၂) မျိုး

၁။ အာရုံငါးပါးဟူသော ဝတ္ထုကာမ

၂။ ထိုအာရုံငါးပါးကို တပ်မက်သော လောဘဟူသော ကိလေသာကာမ

လိုချင်မှုဟူသော လောဘ ကိလေသာကာမကိုသာ ဖယ်ရှားနိုင်အောင်ကြိုးစားရပါမည်။ လိုချင်စရာအာရုံများကို ဖယ်ရှားရန် မလိုအပ်ပါ။ (၁၀၄)

(လိုချင်စရာအာရုံများကို ဖယ်ရှားရန်မလိုအပ်ကြောင်းကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အာရုံကို အသိအမှတ်ပြုပုံကို စာမျက်နှာ ၁၀၄/၁၀၅ တို့တွင် ဖတ်ရှုရန်)

မြတ်သောအကျင့်

မြတ်သောအကျင့်ဟူသည် မဂ္ဂင်တရားရှစ်ပါးကို မှန်ကန်စွာကျင့်သုံးနေခြင်းပင်တည်း။ သီလမဂ္ဂင် (၃) ပါးကို အခြေခံကာ သမာဓိမဂ္ဂင်နှင့် ပညာမဂ္ဂင်များကို အောင်မြင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရပါမည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြိုးစားအားထုတ်ပါက ကိလေသာ များကို အကြွင်းမဲ့ဖယ်ရှားနိုင်ခြင်းကြောင့် စိတ်သည် အာရုံနှင့်ဆက်ဆံမှုရှိသော်လည်း အာရုံပေါ်တွင် ကပ်ငြိမှုမရှိတော့ပါ။

ထိုကဲ့သို့ စိတ်နှင့်အာရုံ ကပ်ငြိမှုမရှိသောကြောင့် သန္တုသိတ = ရောင့်ရဲတင်းတိမ် ကျေနပ်သူဖြစ်ရပါသည်။ (၁၀၇)

၂။ မေးခွန်း

ကဿ နော သန္တိ ဣဉ္စိတာ

မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်သည် တုန်လှုပ်မှု လှုပ်ရှားမှု ကင်းပါသနည်း (၁၀၈)

၂။ အဖြေ

သတိပဋ္ဌာန်တရားကျင့်သုံးမှုကြောင့် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိစသော ကိလေသာများ အပြီးသတ်ချုပ်ငြိမ်းသွားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်သည် တုန်လှုပ်မှု လှုပ်ရှားမှု ကင်းပါသည်။ (၁၀၈/၁၀၉/၁၁၀)

၃။ မေးခွန်း

သော ဥပဒေ အဘိညာဏ၊ မဇ္ဈိမဇ္ဈာ န လိမ္မတိ

ဟိုဘက်အစွန်း၊ ဒီဖက်အစွန်းနှင့် အလယ်ကို သိ၍ မည်ကဲ့သို့ တွယ်တာမှု ကင်းပါသနည်း

၄။ မေးခွန်း

တံ ဗြူမိ မဟာပုရိသောတိ

မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို မဟာပုရိသဟုခေါ်ပါသနည်း

၅။ မေးခွန်း

ဘဝတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို မည်သည့်တရားက ဆက်စပ်ပေးပါသနည်း

၃။ အဖြေ

ဟိုဖက်၊ ဒီဖက်နှင့်အလယ်ကို အသိပညာဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိမြင်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တွယ်တာမှုကင်းပါသည်။

၄။ အဖြေ

ထိုကဲ့သို့သိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မဟာပုရိသဟုခေါ်ပါသည်။

၅။ အဖြေ

ဘဝတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို ဆက်စပ်ပေးသောတရားကား တဏှာဖြစ်ပါသည်။

မဟာပုရိသသည် ဘဝတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို ဆက်စပ်ပေးသည့် တဏှာကို လွန်မြောက်ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ (၁၁၁/၁၁၂)

ဟိုဖက်အစွန်း၊ ဒီဖက်အစွန်းနှင့် အလယ် ဖြစ်သောတရားနှင့်ပတ်သက်၍ ရဟန်းတော်များ၏ ဆွေးနွေးချက်များ

ပထမအစွန်း	အလယ် (နိဗ္ဗာန်)	ဒုတိယအစွန်း
၁။ ဖဿ (ဒုက္ခသစ္စာ)	နိရောဓသစ္စာ	ဖဿဖြစ်ကြောင်း (သမုဒယသစ္စာ)
၂။ အတိတ်	ပစ္စုပ္ပန်	အနာဂတ်
၃။ သုခဝေဒနာ	အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ	ဒုက္ခဝေဒနာ
၄။ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆ ပါး ၁။ မျက်စိ ၂။ နား ၃။ နှာခေါင်း ၄။ လျှာ ၅။ ကိုယ် ၆။ စိတ်	ဝိညာဏ်	ဗာဟိရယတန ၆ ပါး ၁။ ရူပါရုံ ၂။ သဒ္ဓါရုံ ၃။ ဂန္ဓာရုံ ၄။ ရသာရုံ ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ၆။ ဓမ္မာရုံ
၅။ ရုပ်	သိသောအသိစိတ် ဝိညာဏ်	နာမ်
၆။ သက္ကာယ= ခန္ဓာငါးပါး	သက္ကာယနိရောဓ=ခန္ဓာငါးပါးချုပ်မှု	သက္ကာယသမုဒယ= ခန္ဓာငါးပါးဖြစ်ကြောင်း

မှတ်ချက်။ ။ ထိုအကြောင်းအရာများကို စာမျက်နှာ (၁၁၇/၁၁၈/၁၁၉/၁၂၀/၁၂၁) တို့ကို ဖတ်ရှုရန်

ပထမဖြေဆိုသော ရဟန်း၏ ပထမအစွန်းသည် ဖဿဖြစ်သည်စသည်ဖြင့် ဖြေဆိုသော အဖြေသည်သာ မြတ်ဗုဒ္ဓအဖြေနှင့် တူပါသည်။ (၁၂၃)

၃။ ပုဏ္ဏက၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

၁။ မေးခွန်း

နတ်၊ ဗြဟ္မာတွေကို အဘယ်ကြောင့် ပူဇော်ကြပါသနည်း

၁။ အဖြေ

နတ် ဗြဟ္မာတို့၏ဘဝကို အားကျ၍ မိမိ ကြုံတွေ့နေရသော ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရန်၊ မအို မနာ မသေဘဲ အသက်ရှည်စွာနေနိုင်ရန်၊ ပြဿနာများကင်းပျောက်စေရန် နတ် ဗြဟ္မာများကို ပူဇော်ကြပါသည်။ (၁၂၇)

၂။ မေးခွန်း

နတ် ဗြဟ္မာများကို ပူဇော်ခြင်းဖြင့် မွေးဖွားခြင်း အိုခြင်းတို့မှ လွတ်မြောက်နိုင်ပါသလား (၁၂၇)

၂။ အဖြေ

ဘဝအပေါ် သာယာမှု၊ လိုချင်မှုများဖြင့် စွဲမက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နတ် ဗြဟ္မာကို ပူဇော်ခြင်းဖြင့် မွေးဖွားခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်း တရားတို့မှ မလွန်မြောက်နိုင်ပါ။ (၁၃၀)

၃။ မေးခွန်း

နတ် ဗြဟ္မာတို့ကို ပူဇော်ခြင်းဖြင့် အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းတို့မှ မလွတ်မြောက်နိုင်ပါက မည်သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းမှ လွတ်မြောက်နိုင်သနည်း။

၃။ အဖြေ

အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းမှ လွတ်မြောက်လိုပါက မိမိသန္တာန်ရှိ ခန္ဓာငါးပါး၊ သူတပါးသန္တာန်ရှိ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ သဘာဝတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ပိုင်းခြားစွာသိရမည်။ ထိုကဲ့သို့ သိမြင်သည့်အတွက် မည်သည့်ခန္ဓာအပေါ်တွင်မှ တဏှာဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ဒိဋ္ဌိဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း၊ မာနဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ဟု ဆိုအပ်သော ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်သွားပါက အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းတို့ကို ကျော်လွန်နိုင်ပါသည်။ (၁၃၂)

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဂုဏ်

၁။ သန္တော = ရာဂ ငြိမ်းခြင်း

၂။ ဝိမုဓော = ဒုစရိုက်ဟုဆိုအပ်သော အခိုးကင်းခြင်း တနည်း ဒေါသထွက်ခြင်း၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းဟုဆိုအပ်သော စိတ်၏ အခိုးအငွေ့ ကင်းခြင်း

၃။ အနီဃော = ရာဂ၊ ဒေါသ ဟုဆိုအပ်သော ဒုက္ခပေးတတ်သည့်တရားကင်းခြင်း

၄။ နိရာဿော = မည်သည့်အရာကိုမျှ မမျှော်လင့်ခြင်း (၁၃၂)

ပုထုဇဉ်တို့၏မျှော်လင့်ခြင်းများ

တဏှာမကင်းသေးသောကြောင့် ၁။ ဇီဝိတာသာ = အသက်ရှည်ရန် မျှော်လင့်ခြင်းနှင့် ၂။ ဓနာသာ = ကြီးပွားချမ်းသာရန် ပစ္စည်း ဥစ္စာပေါ် မျှော်လင့်ခြင်း။ (၁၃၂)

ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးကို သိပုံ (စတုက္ကနိပါတ်၊ သမာဓိဘာဝနာသုတ်) တနည်း အာသဝေါတရား ကုန်ကြောင်းအကျင့် ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်ဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးကိုလည်း သိ၏။ ထိုခန္ဓာငါးပါး ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းသိ၏။ ခန္ဓာငါးပါး ချုပ်ကြောင်းကိုလည်းသိ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်ပိုင်နိုင်သိပါက မဂ်စိတ်များ အဆင့်ဆင့်ပေါ်၍ ကိလေသာများကို ပယ်နိုင်ပါသည်။ ကိလေသာများကင်းစင်ပါက ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံများလည်း ကုန်သွားရကား အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းများ ကို ကျော်လွန်နိုင်ပါတော့သည်။ (၁၃၄)

၄။ မေတ္တဂူ၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ပန်းတိုင်

အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းဟုဆိုအပ်သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။ (၁၃၇)

သာသနာပြင်ပ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပန်းတိုင်

ရုပ်တရားများကို စွန့်ခွါ၍ နာမ်တရားသက်သက်ဖြင့်ရပ်တည်နိုင်ပြီး ကမ္ဘာပေါင်းများစွာ အသက်ရှည်သော ဗြဟ္မာဖြစ်ရန်၊ ဗြဟ္မာ့ ပြည်ရောက်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ (၁၃၈/၁၃၉)

၁။ မေးခွန်း

ကုတော နှင့် ဒုက္ခာ သမုဒါဂတာ ဣမေ

ဒုက္ခအမျိုးအမျိုး ဘယ်ကစ၍ အဘယ်ကြောင့် ဖြစ်လာရပါသနည်း (၁၅၂)

၁။ အဖြေ

ဥပမိနိဒါနာ ပဘာဝန္တိ ဒုက္ခာ

ဒုက္ခအားလုံးသည် ဥပမိကို အခြေခံ၍ ဖြစ်လာကြပါသည်။ (၁၅၃)

ဥပမိ (ဒုက္ခ၏တည်ရာ အကြောင်းတရား) ၁၀ မျိုး

၁။ တဏှာ ၂။ ဒိဋ္ဌိ ၃။ ကိလေသာ ၄။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံ ၅။ ဒုစရိုက် ၆။ အာဟာရ ၇။ ပဋိဃ ၈။ ဓာတ်လေးပါး

၉။ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ခြောက် ပါး ၁၀။ ဝိညာဏကာယခြောက်ပါး။ (၁၅၃/၁၅၄/၁၅၅/၁၅၆)

မှတ်ချက်။ ။ ထို ဥပမိ (၁၀) ပါးအကြောင်းကို သေချာစွာဖတ်ရှုပါ

အဝိဇ္ဇာလွှမ်းမိုး၍ အသိဉာဏ်မဲ့သူသည် ကံ ကိလေသာနှင့် တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒုစရိုက်စသော ဥပမိကိုပြုလုပ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ပြုလုပ်မိ သည့်အတွက် သတ္တဝါများ ဒုက္ခတွင်းတွင် နစ်နေကြ၏။ ဒုက္ခများ ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်နေကြ၏။ ထို့ကြောင့် အသိဉာဏ်ရှိသူသည် ဒုက္ခရောက်ခြင်း၏အကြောင်းသည် ဥပမိသာဖြစ်၏ဟု ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍ ဥပမိတရားများကို မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်စေရ။

(၁၅၇/၁၅၈/၁၅၉)

၂။ မေးခွန်း

ကထံ န ဓီရာ ဝိတရန္တိ ဩဃံ၊ ဇာတိံ ဇရံ သောက ပရိဒ္ဒဝဉ္စ

မွေးဖွားခြင်း၊ အိုခြင်း၊ ရထားသောဘဝတွင် စိုးရိမ်သောကဖြစ်ရခြင်း၊ ငိုကြွေးရခြင်းဟုဆိုအပ်သော ဩဃတို့ကို မည်ကဲ့သို့ ကျော် ဖြတ်ရမည်နည်း။ (၁၅၉/၁၆၀)

၂။ အဖြေ

မွေးဖွားခြင်း၊ အိုခြင်း၊ ရထားသောဘဝတွင် စိုးရိမ်သောကဖြစ်ရခြင်း၊ ငိုကြွေးရခြင်းတရားတို့ကို အသိဉာဏ်ဖြင့် မြင်ပြီးနောက် မှန် ကန်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်တရားဖြင့် ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ်အားထုတ်ပါက ဩဃကို ကျော်ဖြတ်နိုင်ပါသည်။ (၁၆၃)

ဩဃလေးပါး

၁။ ကာမောဃ ၂။ ဘဝေါဃ ၃။ ဒိဋ္ဌောဃ ၄။ အဝိဇ္ဇောဃ (၁၆၁)

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်တရားကို စာမျက်နှာ (၁၆၄) တွင် ဖတ်ရှုရန်

သံသရာဝဋ်ကလွတ်ရန်၊ ဝဲဩဇာကြီးကိုဖြတ်ကျော်ရန် အတိတ်ခန္ဓာ၊ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ၊ အနာဂတ်ခန္ဓာတို့၏ သဘာဝကို သိအောင် ကြိုးစားရမည်။ ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မဟုဆိုအပ်သော သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးကို စွဲမြဲစွာ ကြိုးစားအားထုတ်ပါက နှစ်သက်စရာ တွယ်တာစရာ (နန္ဒီ) တဏှာကို ပယ်နိုင်ပါသည်။ တဏှာကုန်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဇာတိ၊ ဇရာ၊ သောက ပရိဒေဝတို့လည်း ကုန်သွားပါတော့သည်။ (၁၆၆/၁၇၂)

မေတ္တာဂူအား မြတ်ဗုဒ္ဓမှာကြားပုံ

လောကကြီးတွင် ကြောင့်ကြစိုက်မှုမရှိဘဲ တွယ်တာမှုကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဩဇာကို ဖြတ်ကျော်၍ တစ်ဖက်ကမ်း နိဗ္ဗာန်သို့ တက်လှမ်းပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဟု မှတ်ယူရမည်။

ဝိဇ္ဇာကို ထူထောင်၍ အဝိဇ္ဇာကို ဖယ်ရှား၍ မှန်ကန်သော အသိဉာဏ်ဖြင့် လမ်းဆုံးသို့ ရောက်သွားသူသည် မည်သည့်ဘဝကို ဖြစ်ဖြစ် တွယ်တာမှု ကပ်ငြိမှု မရှိတော့ပေ။ တွယ်တာမှု အာသာလုံးဝကင်းသွားပါက အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းကို ကျော်ဖြတ်နိုင်သူ ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၁၇၄/၁၇၆)

သင်္ဂီ (ကပ်ငြိတတ်သော တရားများ)

၁။ တဏှာ ၂။ ဒေါသ ၃။ မောဟ ၄။ မာန ၅။ ဒိဋ္ဌိ ၆။ ကိလေသာ ၇။ ဒုစ္စရိတ (၁၇၅/၁၇၆)

၅။ ဓောတက၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

၁။ မေးခွန်း

ဝါစာဘိကင်္ခါမိ မဟေသိ တုယံ = အရှင်ဘုရား မိန့်ကြားမယ့်စကားကို တပည့်တော် မျှော်လင့်တောင်းတပါ၏။

တဝ သုတွာန နိဗ္ဗေါသံ = အရှင်ဘုရား ဟောကြားသော တရားစကားကို နားကြားပြီးသည့်အခါ။

သိက္ခေ နိဗ္ဗာန မတ္တနော = ကိလေသာအပူငြိမ်းရန် တပည့်တော် အားထုတ်လိုပါ၏။ (၁၈၈)

၁။ အဖြေ

တေနာဟာ တပွဲ ကရောဟိ = ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ပါက သင်သည် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည်။ (၁၈၈)

ဣဓေ နိပကော သတော = ကြိုးစားအားထုတ်သည့်အခါ ရင့်ကျက်သောအသိဉာဏ်နှင့် သတိရှိရန်လိုအပ်သည်။ (၁၉၅)

ဣတော သုတွာန နိဗ္ဗေါသံ၊ သိက္ခေ နိဗ္ဗာန မတ္တနော = ငါဘုရားဆီက တရားတော်များကို မှတ်သားပြီးနောက် မိမိသန္တာန်၌ရှိသော ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မာန အပူငြိမ်းဖို့ရန် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည်။ (၂၀၂)

အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ပရိယောဒပေသိ = ကုသိုလ်ကို ပိတ်ဆို့တားမြစ်တတ်သော နီဝရဏတရား၊ အကုသိုလ်တရားတို့မှ စိတ်ကို စင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ရမည်။ (၁၉၁)

နိပက= ဉာဏ်ဖြင့် ဗောဇ္ဈင်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

တရားကျင့်လိုသည့်စိတ်မရှိသည့်အခါ တနည်း စိတ်ကျနေသည့်အခါ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် တို့ကိုပွားရပါမည်။

စိတ်ထက်လွန်းသည့်အခါ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်တို့ဖြင့် မြှင့်တင်ပေးရပါမည်။ (၁၉၈)

သတော = သတိထားရမည့်တရားများ

သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး

၁။ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၊ ၂။ ဝေဒနာ ၃။ စိတ္တ ၄။ ဓမ္မ (၁၉၈)

ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ရှုမှတ်သည့်အခါ

၁။ အာတာပီ = အာရုံအပေါ်တွင် ကြိုးစားအားထုတ်မှုရှိရမည်

၂။ သမ္မဇာန = အကဲခတ်တတ်ရမည်။

၃။ သတိမာ = သတိထားရမည်။

ထိုကဲ့သို့မှတ်နေသည့်အချိန်တွင် အာရုံအပေါ်၌ လောဘ၊ ဒေါသ စသော နီဝရဏတရားများ မဖြစ်အောင်ကြိုးစားရပါမည်။ (၁၉၉)

ဇဋ္ဌာသုတ်လာ တဏှာ အရှုပ်ကို ရှင်းနည်း

သီလေပတိဌာယ = သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝဟူသော သီလပေါ်ရပ်တည်၍

သပညော = စဉ်းစားဉာဏ်ရှိသူသည်

စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ = သမာဓိစိတ်၊ ပညာစိတ်ကို တိုးတက်အောင်လုပ်ရမည်

အာတာပီ = ကြိုးစားအားထုတ်မှု ဝီရိယ

နိပက = ရင့်ကျက်သော အသိဉာဏ်ဖြင့် တဏှာဟူသော အရှုပ်ကို ရှင်းရပါမည်။ (၂၀၁)

၂။ မေးခွန်း

ပဿာမဟံ ဒေဝမနုဿလောကေ = လူ့လောက၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာလောကတို့၌ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မာန်မာနကင်း၍ သူတော်ကောင်း စိတ်ဖြင့်နေသူများကို မြင်ရပါ၏။

တံ တံ နမဿာမိ = ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကို လေးစား ရှိခိုးပါ၏။

သမန္တစက္ခု = အရာအားလုံးမြင်နိုင်သော သမ္မည၊ တဉာဏ်ပိုင်ရှင် ဘုရားအနေဖြင့်။

ပမုဉ္ဇ ဓံ သက္က ကထံကထာဟိ = တပည့်တော် သံသယရှိနေသည်ကို အရှင်ဘုရား ပျောက်အောင်လုပ်ပေးတော်မူပါ။ (၂၀၃)

၂။ အဖြေ

နာဟံ သဟိဿာမိ ပမောစနာယ၊ ကထံကထိ ဓောတက ကဉ္စိ လောကေ = လောက၌ သံသယရှိနေသူများကို သံသယကင်းအောင် ငါဘုရား ဘာမှ မလုပ်ပေးနိုင်ပါ။ (၂၀၄)

တုမေဟိ ကိစ္စံ အာတပွံ = သင်တို့ ကိုယ်တိုင် ကြိုးစားရမည်။

အက္ခာတာရော တထာဂတာ = ဘုရားဟူသည် ဟောရုံသာ ဟောပေးနိုင်သည်။ (၂၀၄)

မှတ်ချက်။ ။ လမ်းပြရုံမျှဖြစ်သည့် ဥပမာကို စာမျက်နှာ (၂၀၄) တွင် ရှု

သံသရာဝဋ်မှ လွတ်ဖို့ရန်အတွက် နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော မြင့်မြတ်သော တရားဓမ္မကို ကိုယ်တိုင်သိအောင်ကြိုးစားရမည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြိုးစားမှသာလျှင် သံသရာဝဋ်မှလွတ်၍ အခက်အခဲကို ကျော်လွှားနိုင်မည်။ (၂၀၈)

၃။ မေးခွန်း

အနုသာသ ဗြဟ္မေ ကရုဏာယမာနေ၊ ဝိဝေကဓမ္မံ ယမဟံ ဝိဇဉံ = အရှင်ဘုရား ကရုဏာထား၍ တပည့်တော်ကို ဆုံးမပါဘုရား။ ရာဂ၊ဒေါသကင်းသော ဆင်းရဲဒုက္ခအားလုံးမှလွတ်သော နိဗ္ဗာန်ကို သိဖို့ရန် ဟောကြားပေးပါ။ (၂၀၉)

ကောင်းကင်ကြီးသည် မည်သည့်အရာနှင့်မျှ ငြိကပ်မှုမရှိသကဲ့သို့ ဒီဘဝတင် ရုပ် နာမ်တရားအပေါ်တွင် တွယ် တာမှု လုံးဝမရှိစေရန်၊ လွတ်မြောက်မှုရရှိစေရန် တပည့်တော်ကြိုးစားအားထုတ်ပါမည်။ (၂၀၉)

၃။ အဖြေ

ကိတ္တယိဿာမိ တေ သန္တိ = ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟငြိမ်းစေကြောင်းဖြစ်သော တရားတော်ကို ငါ ဟောကြားမည်။

ဒိဌေ ဓမ္မေ = ထိုတရားသည် အသိဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နိုင်သော တရားတည်း။

အနီတိဟံ = ထိုတရားသည် တဆင့်စကား ပြောသည့် တရားမဟုတ်။ (၂၁၁)

ယံ ဝိဒိတွာ သတော စရံ၊ တရေ လောကေ ဝိသတ္တိကံ = ငြိမ်းချမ်းစေရန် မှန်မှန်ကန်ကန်သိနားလည်၍ သတိကြီးစွာထားကာ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်အားထုတ်မည်ဆိုပါက လောကရှိ အတွယ်အတာအားလုံးကို ကျော်လွှားနိုင်မည်။ (၂၁၂)

ယံ ကိဉ္စိ သမ္မဇာနာသိ = မိမိသန္တာန်ရှိ ရုပ် နာမ်သဘာဝကို သိခြင်း။

ဥဒ္ဓံ အဓော တိရိယဉ္ဇာပိ မဇ္ဈေ = အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ရုပ် နာမ်ဓမ္မကိုလည်း မှန်မှန်ကန်ကန်သိခြင်း။

ဧတံ ဝိဒိတွာ သင်္ဂေတိ လောကေ၊ ဘဝါဘဝါယ မာကာသိ တဏှံ = ထိုကဲ့သို့ သိလာပါက အာရုံပေါ်ကပ်ငြိစေတတ်သော တဏှာ၊ ဒိဌိ၊မာနတို့ကို ပိုင်နိုင်စွာသိသောအခါ မည်သည့်ဘဝကိုမျှ တွယ်တာခြင်း မရှိတော့။ (၂၁၅)

နာဘိ နန္ဒာမိ မရဏံ၊ နာဘိ နန္ဒာမိ ဇီဝိတံ = ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မည့်သည့်နေ့ မည်သည့်အချိန် သေရမည်ကိုသိသောအခါ အသက် ရှည်ရန်လည်း မတောင်းတ သေရန်လည်း မတောင်းတတော့ဘဲ သဘာဝတရားကို သဘာဝတရားတစ်ခုသာ မြင်တော့သည်။

(၂၁၇)

၆။ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန် ရထားသော ဥပသီဝ မေးခွန်းနှင့်အဖြေ

၁။ မေးခွန်း

ဧကော အဟံ သက္က မဟန္တမောဃံ = ကြီးမားသော ဩဃကြီးကို

အနိဿိတော နော ဝိသဟာမိ ကာတုံ = ဆရာမရှိဘဲ တနည်း ဗုဒ္ဓရာ အာရုံမရှိဘဲ တစ်ယောက်တည်း မဖြတ်ကူးရဲပါ။

အာရမ္မဏံ ဗြူဟိ သမန္တစက္ခု၊ ယံ နိဿိတော ဩဃမိမံ တရေယျံ = ဩဃကြီးကို ဖြတ်ကျော်၍ ရသော၊ အမှီပြုကာ ဖြတ်ကျော်၍ ရသောအာရုံကို တပည့်တော်အား ဟောကြားပေးပါ။ (၂၃၂)

၁။ အဖြေ

အာကိဉ္ဇညံ ပေက္ခမာနော သတိမာ = သတိဖြင့် မိမိရထားသော အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို ပြန်ရှုပါ။ (၂၃၃)

နတ္ထိတိ နိဿာယ တရဿု ဩဃံ = ထို အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကိုပင် ဝိပဿနာရှု၍၊ ထို ဝိပဿနာကိုပင် အာရုံပြု၍ မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်အောင်ကြိုးစားကာ ဩဃကို ဖြတ်ကျော်ပါ။ (၂၃၄)

ကာမေ ပဟာယ ဝိရတော ကထာဟိ = မိမိကျင့်ထားသော တရားအပေါ် မတွယ်တာဘဲ (၂၃၅)

တဏှာက္ခယံ နတ္ထမဟာဘိပဿ = တဏှာဖြင့် တွယ်တာမှုအားလုံးကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို မြင်အောင်ကြိုးစားပါ။ (၂၃၇)

၂။ မေးခွန်း

သဗ္ဗေသု ကာမေသု ယော ဝီတရာဂေါ = ကာမဂုဏ် အာရုံပေါ်တွင် တွယ်တာမှုလုံးဝကင်းသော သူသည်

အာကိဉ္ဇညံ နိဿိတော ဟိတွာ မညံ = အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကိုသာ အမှီပြု၍ တခြားသောဈာန်များကို မမှီတော့ပါ။

သညေဝိမောက္ခ ပရမေ ဝိမုတ္တော = သညာရှိ၍ ကာမအာရုံတွေမှ လွတ်မြောက်နေသော ထိုဈာန်တွင် တည်မြဲသွားပါက

တိဌေ န သော တတ္ထ အနာနုယာယီ = အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို မပျက်မစီးရထားသူသည် အာကိဉ္ဇညာယတနာဘုံတွင် အကြာကြီး တည်နေနိုင်သည် မဟုတ်ပါလား။ (၂၃၈/၂၃၉)

၃။ မေးခွန်း

တိဋ္ဌေ စေ သော တတ္ထ အနာနုယာယီ၊ ပူဂဗ္ဗိ ဝဿာနံ သမန္တစက္ခု = အရာခပ်သိမ်းကို သိမြင်တတ်သော မြတ်စွာဘုရား အာကိဉ္ဇ ညာယတနဘုံတွင် မပျက်မစီး ကမ္ဘာပေါင်းများစွာတည်ရှိကာ ငြိမ်းချမ်းစွာနေပြီးနောက် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိညာဏ်စိတ်သည် ပျက်စီး သွားမှာပါလား (တနည်း) သူသေရဦးမှာပါလား။ (၂၄၁)

၃။ အဖြေ

အစွီ ယထာ ဝါတဝေဂေန ခိတ္တာ ၊ အတ္ထံ ပလေတိ န ဥပေတိ သင်္ခီ = မီးတောက်ကို လေတိုက်သည့်အခါ ငြိမ်းသွားသော မီးတောက် ကို အဘယ်သို့ရောက်သည်ဟု ပြောစရာမရှိသကဲ့သို့ ရဟန္တာများ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးပါက အဘယ်သို့ရောက်သည်ဟု ပြောစရာမရှိ တော့ပါ။ (၂၄၂)

ဧဝံ မုနိ နာမကာယာ ဝိမုတ္တာ = ဝိပဿနာအကျင့်ကိုကျင့်၍ သံသရာဝဋ်မှလွတ်ပြီးသောသူသည် သေဆုံးသည်နှင့်တပြိုင်နက် အတ္ထံ ပလေတိ န ဥပေတိ သင်္ခီ = ငြိမ်းသွားပြီဖြစ်သောကြောင့် ပြောစရာမရှိတော့ပါ။ (၂၄၃)

၄။ မေးခွန်း

အတ္တင်္ဂတော သော ဥဒ ဝါ သော နတ္ထိ = ထာဝရတည်မြဲသော အနေရှိပြီး မပျက်စီးသော သဘောဖြစ်ပါသလား
ဥဒါဟု ဝေ သဿတိယာ အရောဂေါ = အထိအခိုက်လုံးဝမရှိဘဲ ထာဝရတည်နေသည့် အဖြစ်သို့ရောက်သွားပါသလား။ (၂၄၅)

၄။ အဖြေ

အတ္တင်္ဂတဿ န ပမာဏမတ္ထိ = ချုပ်သွားပြီဖြစ်သောကြောင့် တိုင်းတာပြစရာမရှိတော့

ယေန နံ ဝဇ္ဇံတံ တဿ နတ္ထိ = မည်သည့်အရာဟု ပြောဖို့ရန် ဘာမှ မရှိတော့

သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု သမူဟတေသု = သဘာဝတရားများ လုံးဝမရှိတော့သည့်အတွက် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်များလည်း မရှိတော့

သမူဟတာ ဝါဒပထာပိ သဗ္ဗေ = ပြောစရာ အချက်အလက် တခုမျှ မကျန်တော့။ (၂၄၇)

၇။ နန္ဒရသေ့၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

မုနိ = အကြောင်း အကျိုး အကောင်း အဆိုးကို ခွဲခြား သိမြင်သူ (၂၇၃)

ဗြဟ္မဏ = ၁။ ဗြဟ္မာကြီး၏ သား သမီး (၂၇၁)

၂။ ဗေဒကျမ်းများကို သင်ကြား ရွတ်ဖတ်သူ (၂၇၂)

၃။ မကောင်းမှု အကုသိုလ်များကို တွန်းလှန်ဖယ်ရှားထားသူ (၂၇၃)

သမဏ = မကောင်းသောစိတ်များ၊ ညစ်နွမ်းသောစိတ်များကို ငြိမ်းအောင် ဖယ်ရှားနိုင်သူ (၂၇၃)

၁။ မေးခွန်း

သန္တိလောကေ မုနယော၊ ဇနာ ဝဒန္တိ တယိဒံ ကထံသု = လောကတွင် မုနိဟုဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ် များစွာရှိပါ၏။ လူ အများ သည်လည်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မုနိဟု ပြောကြပါသည်။ ထိုအကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မည်ကဲ့သို့ ထင်ပါသနည်း။

ဉာဏူပပန္နံ နော မုနိံ ဝဒန္တိ ဥဒါဟု ဝေ ဇီတိတေနပပန္နံ = အသိဉာဏ်ရှိသူကိုမှ မုနိဟုခေါ်ပါသလော၊ သို့မဟုတ် ပင်ပန်းဆင်းရဲစွာ သက်သက်လွတ်စားခြင်း၊ မီးလွတ်စားခြင်း စသည်ဖြင့် အစားအသောက်ကို ခြိုးခြံစွာကျင့်သုံးသူများကို မုနိဟုခေါ်ပါမည်လော။ (၂၇၈)

၁။ အဖြေ

န ဒိဋ္ဌိယာ = အမြင်တစ်ခုတည်းဖြင့်လည်း မုနိဟု မဆိုရ

န သုတိယာ = အကြား အမြင် ဗဟုသုတရှိရုံဖြင့်လည်း မုနိဟု မဆိုရ

န ဉာဏေန = သမထကျင့်စဉ်အောင်မြင်၍ ဈာန်ရရှိ၊ အဘိညာဉ်ရရှိဖြင့်လည်း မုနိဟု မဆိုရ (၂၇၈)

ဝိသေနိကတွာ အနိဃာ နိရာသာ၊ စရန္တိ ယေ တေ မုနယောတိ ဗြူမိ = ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟစသော ကိလေသာမာရ်စစ်သည်များ ကို ဖယ်ရှားပြီး ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟကင်းကာ အတွယ်အတာ ကိလေသာ အာသဝေါကင်းကွာနေသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များကို မုနိ ဟုခေါ်ပါသည်။ (၂၇၉)

မာရ်စစ်သည် (၁၀) ပါး

၁။ ကာမအာရုံ ၂။ အရတိ = မပျော်မွေ့ခြင်း ၃။ ခုပ္ပိပါသ = ဆာလောင်ခြင်း ၄။ တန္တိ = တောင့်တ၊ တမ်းတခြင်း ၅။ ထိန မိဒ္ဓ

၆။ ဘီရ = ကြောက်တတ်ခြင်း ၇။ ဝိစိကိစ္ဆာ = သံသယဖြစ်ခြင်း ၈။ မက္ခ = ကျေးဇူးကန်းခြင်း ၉။ ထမ္ဘ = မာန်တက်ခြင်း

၁၀။ အတ္တုတ္တံသန (မိမိကိုယ်ကိုမြှောက်ပင့်ခြင်း) ပရဝုတ္တန (သူတပါးတို့ကို ရှုတ်ချခြင်း)။ (၂၇၉/၂၈၄)
မှတ်ချက်။ ။ မာရ်စစ်သည် (၁၀) ပါးအကြောင်းကို ဖတ်ရှုရန်

၂။ မေးခွန်း

သမဏ၊ ဗြဟ္မဏအမည်ခံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်

၁။ အမြင် အကြားဖြင့်လည်း သံသရာမှ လွတ်နိုင်၏

၂။ အလေ့ အကျင့်တစ်ခုကို စွဲမြဲစွာကျင့်ခြင်းဖြင့်လည်း သံသရာမှ လွတ်နိုင်၏

၃။ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် သံသရာမှလွတ်၏ စင်ကြယ်၏ဟု ပြောကြပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ ခြိုးခြံ ပင်ပန်းစွာကျင့်နေသောသူတို့သည် မွေးခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းမှ လွန်မြောက်နိုင်ပါသလား (၂၈၅/၆)

၂။ အဖြေ

ထိုကဲ့သို့ ခြိုးခြံ ပင်ပန်းစွာကျင့်နေသူတို့သည် အို နာ သေရေး ဒုက္ခဘေးမှ မလွန်မြောက်နိုင်ပါ။ လောကတွင် ထိုကဲ့သို့သော အကျင့်များဖြင့် စင်ကြယ်နိုင်၏ဟူသော အတွေးများကို ဖယ်ရှား၍ မိမိသန္တာန်တွင်ဖြစ်နေသော တွယ်တာမှု၊ လိုချင်မှုဟုဆိုအပ်သော တဏှာကို ပိုင်းခြား၍ သိသောသူသည်သာ ဩဃကို ကျော်လွန်နိုင်သူဖြစ်ပါသည်။ (၂၈၇)

ပရိညာ (၃) ပါး

၁။ ဉာတပရိညာ = သိသင့် သိထိုက်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိခြင်း၊ ဒွါရနှင့် အာရုံထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရူပတဏှာ စသည်ကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်းကို ဉာတပရိညာဟု ခေါ်ပါသည်။ (၂၈၇/၈)

၂။ တီရဏပရိညာ = အာရုံနှင့်ဒွါရထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရူပတဏှာစသည်တို့သည်လည်း မမြဲဟု စသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်ကို တီရဏ ပရိညာဟုခေါ်ပါသည်။ (၂၈၈)

၃။ ပဟာန ပရိညာ = သိသည့်အတိုင်း ရူပတဏှာစသည်ကို မိမိစိတ်ထဲ မဖြစ်အောင် ဖယ်ရှားနိုင်ခြင်းကို ပဟာနပရိညာဟုခေါ်ပါသည်။ (၂၈၉)

၈။ ဟေမက၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

၁။ မေးခွန်း

ယေ မေ ပုဗ္ဗေ ဝိယာကံသု၊ ဟုရံ ဂေါတမသာသနာ

ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော် မပေါ်မီ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် အယူဝါဒများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနေကြပါသည်။

ဣစ္စာသိ ဣသိ ဘဝိဿတိ

ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ခဲ့သည်၊ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု မိမိ အထင်အမြင် အယူအဆများကို ပြောနေကြပါသည်။ (၂၉၇)

သဗ္ဗံ တံ ဣတိဟိတိဟံ

ထိုကဲ့သို့ ပြောသမျှ စကားအားလုံးသည် တဆင့်စကားဖြင့် ပြောနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကိုယ်တိုင်သိ၍ ပြောခြင်းမဟုတ်ပါ။ (၂၉၉)

သဗ္ဗံ တံ တက္ကဝဋ္ဋနံ = ထိုအရာအားလုံးသည် အတွေးကိုသာ ဖြစ်ပွားစေပါသည်။

နာဟံ တတ္ထ အဘိရမိ = တပည့်တော်သည် ထိုအရာများကို စိတ်မဝင်စားပါ။ (၃၀၅)

ပုရာဏကဿပ အယူ

လောက၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်မရှိ၊ လုပ်လိုရသည်ဟုပြောသော်လည်း အပြောသက်သက်သာ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်မရှိသည့်အတွက် ဘာမှ ကြိုးစားအားထုတ်စရာ မလိုဟု ယူဆပါသည်။ (၂၉၈)

မာက္ခလိဂေါသာလ အယူ (သံသာရ သုဒ္ဓိ ဝါဒ)

လောက၌ လူသားတို့၏ ဝီရိယဆိုသည်မှာ မည်သို့မျှ အသုံးမကျ၊ အသိဉာဏ်ဆိုသည်မှာလည်း အသုံးမဝင်၊ နောက်ဆုံးတွင် လူမှန်သမျှ မဟာကပ် (၄) သန်းပြည့်သည့်အခါ အားလုံး လွတ်ကြလိမ့်မည်။ ဒီကြားကာလထဲ သံသာရဝဋ်မှလွတ်အောင်ကြိုးစားခြင်းသည် ပင်ပန်းရုံသာရှိမည်ဟု ယူဆပါသည်။ (၂၉၈)

တွဉ္စ မေ ဓမ္မမက္ခာဟိ၊ တဏှာနိဂ္ဂါတနံ မုနိ။ ယံဝိဒိတွာ သတော စရံ၊ တရေ လောကေ ဝိသတ္တိကံ။

တပည့်တော်တို့၏ သန္တာန်၌ရှိသော တွယ်တာမှု လိုချင်မှု တပ်မက်မှု တဏှာပြေပျောက်အောင်လုပ်ပေးနိုင်သော ဓမ္မကိုသာ တပည့်တော်ကို ဟောပါ။ ထို တရားများကို သိပါက သတိကြီးစွာထား၍ တဏှာကို လွန်မြောက်ဖို့ ကြိုးစားပါမည်။ (၃၀၅)

၁။ အဖြေ

ဣဓ ဒိဌသုတမုတဝိညာတေသု၊ ဝိယရူပေသု ဟေမကေ။ ဆန္ဒရာဂဝိနောဒနံ၊ နိဗ္ဗာနပဒ မစ္စုတံ။

လောက၌ မြင်၊ ကြား၊ နှိမ်ရှု၊ လျက်၊ ထိတွေ့၊ စိတ်ကူးထဲပေါ်လာသော အာရုံ၊ နှစ်သက်စရာအာရုံတို့အပေါ်၌ ဆန္ဒရာဂဟုဆိုအပ်သော လိုချင် တပ်မက်မှုကို ပယ်ဖျောက်ရမည်။ ပယ်ဖျောက်နိုင်အောင်ကြိုးစားရမည်။ ထိုကဲ့သို့သော အကျင့်သည် မပြောင်းလဲထာဝရတည်မြဲသော နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတရားသာဖြစ်သည်။ (၃၀၇/၈)

တေဒညာယ ယေ သတာ၊ ဒိဌဓမ္မာဘိနိဗ္ဗုတာ။ ဥပသန္တာစ တေ သဒါ၊ တိဏ္ဍာ လောကေ ဝိသတ္တိကံ

နိဗ္ဗာန်သဘောကို နားလည်သိရှိပြီးနောက် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတရားကို သတိကြီးစွာထား၍ မမြဲသောသဘော၊ မိမိမပိုင်သည့် သဘောတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သိရမည်။ ထိုကဲ့သို့ အားထုတ်ပါက ရာဂ၊ ဒေါသ၊မောဟ၊ ကိလေသာအပူမီးများ ငြိမ်း၍ ငြိမ်းချမ်းသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်မည်။ (၃၀၈)

မှတ်ချက်။ ။ ဗုဒ္ဓဝါဒသည် စိတ်နှလုံးငြိမ်းချမ်းမှုကိုသာ တကယ့် ငြိမ်းချမ်းမှုဟုဆိုသည်။ ထိုအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ စာမျက်နှာ (၃၀၈) တိကနိပါတ် ဟတ္ထကသုတ် အကြောင်းကို ဖတ်ရှုရန်။

၉။ တောဒေယျ၏အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

၁။ မေးခွန်း

ယသ္မိံ ကာမာ န ဝသန္တိ = ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် တပ်မက်လိုချင်စရာအာရုံအပေါ်၌ လိုချင်သည့် တဏှာမရှိ

တဏှာ ယဿ နဝိဇ္ဇတိ = တွယ်တာမှု ပူလောင်မှုဟုဆိုအပ်သော တဏှာသည် ထိုသူ၏သန္တာန်၌မရှိ

ကထံကထာ စ ယော တိဏ္ဍော = ထိုသူသည် သံသယအားလုံးကိုလည်း ကျော်လွှားပြီး၏။ (၃၁၂)

ဝိမောက္ခော တဿ ကိဒိသော = ထိုကဲ့သို့သောသူကို လွတ်မြောက်သူဟု ဆိုနိုင်ပါသလား။ (ပါဠိတော်)

၁။ အဖြေ

ကာမဂုဏ်နှင့်ပတ်သက်သော လိုချင်စရာအာရုံပေါ်၌ လိုချင်သည့် တဏှာမရှိ၊ ပူလောင်မှု တဏှာလည်းမရှိ၊ ယုံမှားမှုသံသယလည်းမရှိသောသူကို လွတ်မြောက်သူဟု ခေါ်ရပါသည်။ (ဝိမောက္ခော တဿ နာပရော) (၃၁၃)

၂။ မေးခွန်း

အရာခပ်သိမ်းကို သိနိုင်သောအရှင်ဘုရားကို မေးလိုပါ၏။ ဖြေရှင်းပေးပါ။ ထိုကဲ့သို့ လွတ်မြောက်သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တွယ်တာမှုမရှိသော်လည်း တောင့်တမှု ရှိပါသေးသလား၊ ထိုသူသည် ပညာရှိဖြစ်ပါသလား၊ သို့မဟုတ် သမာပတ္တိစသောဉာဏ်ဖြင့် တဏှာကပ္ပ၊ ဒိဋ္ဌိကပ္ပကို ဖြစ်စေသူပါလော၊ (၃၁၃/၄)

ကပ္ပ (အတွေး) ၂ မျိုး

၁။ တဏှာကပ္ပ = တဏှာအတွေး

၂။ ဒိဋ္ဌိကပ္ပ = ဒိဋ္ဌိအတွေး (၃၁၄)

မှတ်ချက်။ ။ ထိုကပ္ပအကြောင်း ဗဟုသုတရစေရန် စာမျက်နှာ (၃၁၄) မှ (၃၂၁) ထိ ဖတ်ရှုပါ

၂။ အဖြေ

နိရာသသော သော န စ အာသသာနော = တဏှာမရှိက မတောင့်တတော့ပါ။ (၃၂၁)

၁၀။ ကပ္ပ၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

၁။ မေးခွန်း

မဇ္ဈေ သရသ္မိံ တိဌတံ၊ ဩဃေ ဇာတေ မဟဗ္ဘယေ

ဇရာ မစ္စုပရေတာနံ၊ ဒီပ ပဗြူဟိ မာရိသ

မြတ်စွာဘုရား များသော ဘေးရှိသော ဩဃလေးဖြာ သံသရာအလယ်၌ တည်ကုန်သော အိုခြင်း သေခြင်း နှိပ်စက်ခံရသော သူတို့ ၏ မှီခိုရာ ကျွန်း၊ ဆင်းရဲတဖန် မဖြစ်ရာသော ထိုကျွန်းကို မိန့်ကြားပါ။ (၃၂၂)

၁။ အဖြေ

အကိဉ္ဇနံ = အားကိုးရာကျွန်းဟူသည် ကြောင့်ကြပူပန်စေတတ်သော ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟမရှိခြင်း

အနာဒါနံ = အာရုံတို့အပေါ်၌ စွဲပိုက်ထားသော တဏှာမရှိခြင်း

ဇေတံ ဒီပံ အနာပရံ = ထိုကဲ့သို့ ကြောင့်ကြပူပန်စေတတ်သောကိလေသာ၊ စွဲပိုက်ထားသော တဏှာမရှိရာသည်ပင် ကျွန်း မည် ပါသည်။

နိဗ္ဗာနံ ဣတိ နံ ဗြူမိ၊ ဇရာမစ္စု ပရိက္ခယံ = ထိုကျွန်းဟူသည် အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းတို့ အဆုံးသတ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ပင်ဖြစ် သည်။ (၃၂၆)

၁၁။ ဇေတုကဏ္ဍိ၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

၁။ မေးခွန်း

ပရိတ္တ ပညဿ မေ ဘူရိပည၊ အာစိက္ခ ဓမ္မံ ယမဟံ ဝိဇေ၊ ဇာတိ ဇရာယ ဣဓ ပိပ္ပဟာနံ

ကာမစိတ်ကင်းတော်မူသော၊ သံသရာ ဝဲဩဃကိုကျော်ဖြတ်ပြီးဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား သူကဲ့သို့ အသိဉာဏ်နည်းပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်သိအောင် အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းကို ဖယ်ရှားရာ သန္တိအဆင့်ရောက်အောင် ဘာတွေလုပ်ပါမည်နည်း။ ဟော ကြားပေးတော်မူပါ။ (၃၂၈/၉)

၁။ အဖြေ

ကာမေသု ဝိနယ ဂေမံ၊ နေက္ခမ္မံ ဒဠ ခေမတော

ကာမမှထွက်မြောက်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ဘေးကင်းရာဟု ရှုမြင်၍ ကာမ၌ တပ်မက်မှုကို ပယ်ဖျောက်လော့။ (၃၂၉)

ဥဂ္ဂဟိတံ နိရုတ္တံ ဝါ မာ တေ ဝိဇ္ဇိတ္တ ကိဉ္ဇနံ

အာရုံနှင့်ပတ်သက်၍ စိတ်ထဲတွင် တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာနတို့ဖြင့် မှားယွင်းစွာ စွဲမှတ်ထားသော အထင်မှားမှု၊ အမြင်မှားမှုများနှင့် ကြောက်ကြမှုကို ပယ်စွန့်ရမည်။ (၃၃၂)

ယံ ပုဗ္ဗေ တံ ဝိသောသေဟိ = အတိတ်ကဖြစ်ခဲ့သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတို့အပေါ်၌ တွယ်တာနေသော တဏှာကို ခြောက်အောင် လုပ်ရမည်။ (၃၃၅)

ပစ္ဆာ တေ မာဟု ကိဉ္ဇနံ = နောက်ဖြစ်လာမည့် အနာဂတ်သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌လည်း ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ဖြင့် ကြောင့်ကြမှု မဖြစ်စေရ။ (၃၃၆)

မဇ္ဈေ စေ နော ဂဟေဿသိ = ယခုကြုံတွေ့နေရသော ပစ္စုပ္ပန် အာရုံ၌လည်း တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မသိမ်းပိုက်ရ။

ဥပသန္တော စရိဿသိ = ထိုကဲ့သို့ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံတို့အပေါ်၌ စွဲလန်းမှုကင်းပါက ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ငြိမ်းချမ်းသူပင် ဖြစ်သည်။ (၃၃၆)

ကာမာသဝ၊ဘဝါသဝ၊ဒိဋ္ဌာသဝ၊ အဝိဇ္ဇာသဝ ဟုဆိုအပ်သော ကိလေသာများ မျက်စိစသော ဒွါရများမှ စီးဝင်မှုမရှိပါက ဘယ်တော့မှ သေဆုံးမည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့အပေါ် တွယ်တာမှုလုံးဝကင်းအောင် လုပ်ရမည်။ နာမ်ရုပ်တို့အပေါ်တွယ်တာမှု ကင်း၍ အာသဝတရားများ စီးဝင်မလာနိုင်ပါက သေခြင်းတရားသည် မည်သည့်အခါမျှ မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်တော့ပါ။ (၃၃၆/၇)

၁၂။ ဘဒြာဂုဓ၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

အနမတဂ္ဂသုတ်အရ စဉ်းစား ဆင်ခြင်နည်း

ကြက်တစ်ကောင်ကို တွေ့ရှိပါက ငါလည်း ကြက်ဘဝ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ၊ ဒုက္ခရောက်သူကို တွေ့ရှိပါက ငါလည်း ဒုက္ခ ရောက်ဖူးပြီ၊ အရပ်ဆိုး အကျည်းတန်သူကို တွေ့ရှိပါက ငါလည်း အရပ်ဆိုး အကျည်းတန်ခဲ့ဖူးပြီဟု နှလုံးသွင်းကာ ကိုယ်ချင်းစာ တရားဖြင့် ရက်စက် စော်ကားမှုကို ရပ်တန့်နိုင်ပါသည်။ (၃၄၂)

မြတ်စွာဘုရားအား ချီးကျူးပုံ

ဩကဉ္ဇဟံ = ခန္ဓာငါးပါးကို ပယ်စွန့်ပြီးဖြစ်ခြင်း

တဏှိစ္ဆိံ = ပူဆာ တောင့်တခြင်းဟူသော တဏှာကိုလည်း ဖြတ်တောက်ပြီးဖြစ်ခြင်း

အနေဇံ = လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန၊ ကိလေသာဟူသော စိတ်လှုပ်ရှားမှုကင်းခြင်း

နန္ဒိဉ္ဇဟံ = နန္ဒီဟုဆိုအပ်သော နှစ်သက်မှုတဏှာကို ဖယ်ရှားပြီးဖြစ်ခြင်း

ဩဃတိဏ္ဍံ = ကာမစသောဩဃလေးပါးကို ဖြတ်ကျော်ပြီးဖြစ်ခြင်း

လျှောက်ကြားချက်

အနယ်အနယ်အရပ်ရပ်မှ ရောက်လာကြသော ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးသည် အရှင်ဘုရား၏ တရားတော်ကို နာယူလိုကြပါကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အရှင်ဘုရား တရားတော်ကို ဟောကြားပေးပါဘုရား။ (၃၄၈)

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဖြေကြားချက်

အာဒါနတဏှံ ဝိနယေထ သဗ္ဗံ = ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အပေါ်၌ဖြစ်နေသော တဏှာမှန်သမျှ ပယ်စွန့်နိုင်အောင်ကြိုးစားရမည်။

(၃၄၈)

ဥဒ္ဓံ အစော တိရိယဉ္ဇာပိ မဇ္ဈေ = အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အောက်ဘုံ၊ အလယ်ဘုံ၊ အထက်ဘုံ၊ ချမ်းသာ ဆင်းရဲ၊ လောက ဓမ္မကို တွယ်တာတတ်သော တဏှာကို စွန့်ပါ။ (၃၄၉)

ယံ ကိဉ္စိ လောကသို့မူပါဒိယန္တိ၊ တေနော မာရော အန္ဓေတိ ဇန္တိ = အတွယ်အတာ တဏှာရှိရာ ခန္ဓာလာလိမ့်မည်။ ခန္ဓာရှိက ကိလေသာ၊ ကံ တို့လည်း လာလိမ့်မည်။ (၃၅၀)

တသ္မာ ပဇာနံ န ဥပါဒိယေထ = ထို့ကြောင့် အစွဲ (တဏှာ) ကို စွန့်ရမည်။ (၃၅၁)

၁၃။ စတုတ္ထဈာန်ရထားသော ဥဒယ၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ဂုဏ်ပြုခြင်း

၁။ ဈာယံ = ဈာန်အားလုံးကို ရရှိထားခြင်း

၂။ ဝိရဇမာသီနံ = ကိလေသာဟူသော မြူ၊ အညစ်အကြေးကင်းခြင်း

၃။ ကတကိစ္စ = လုပ်စရာမှန်သမျှကို လုပ်ပြီးဖြစ်ခြင်း

၄။ အနာသဝ = အာသဝယိုစီးမှုကင်းခြင်း

၅။ ပါရဂူ သဗ္ဗဓမ္မာနံ = တရားအားလုံးကို ပါရဂူမြောက် တဖက်ကမ်းရောက် သိတော်မူခြင်း။ (၃၅၄)

၁။ မေးခွန်း

အညာဝိမောက္ခံ ပဗြူဟိ၊ အဝိဇ္ဇာယ ပဘောဒနံ = မသိခြင်း အဝိဇ္ဇာကို ဖြိုချဖျက်ဆီးနိုင်သော အကောင်းဆုံးဖြစ်သော အမြင့်ဆုံးဖြစ်သော အညာဝိမောက္ခကို ရှင်းပြပေးတော်မူပါ။ (၃၅၅)

၁။ အဖြေ

၁။ ပဟာနံ ကာမစ္ဆန္ဒာနံ = နှစ်သက်စရာ အာရုံများကို လိုလားသော တဏှာကို ဖယ်ရှားခြင်းကိုလည်း အညာဝိမောက္ခဟုခေါ်သည်။ (၃၅၅)

၂။ ဒေါမနဿာန စူဘယံ = ဝမ်းနည်းကျေကွဲမှု ဒေါမနဿ၊ မုန်းတီးရှုံ့ရှာမှု ဒေါသတို့ကို ဖယ်ရှားနိုင်ပါက ဒေါသ၊ ဒေါမနဿမှ လွတ်မြောက်မှုကိုလည်း အညာဝိမောက္ခဟု ခေါ်သည်။ (၃၅၆)

၃။ ထိနဿ စ ပနုဒနံ = ထိန မိဒ္ဓကို ဖယ်ရှားနိုင်ခြင်းကိုလည်း အညာဝိမောက္ခဟုခေါ်သည်။ (၃၅၇)

၄။ သမာဓိစွမ်းအား၊ ဝီရိယစွမ်းအား၊ သတိစွမ်းအားတို့ဖြင့် စိတ်လန်းဆန်းနေခြင်းကိုလည်း အညာဝိမောက္ခဟုခေါ်သည်။ (၃၅၇)

၅။ ကုက္ကုစ္စာနံ နိဝါရဏံ = ကုက္ကုစ္စ နီဝရဏကို ဖယ်ရှားနိုင်ခြင်းကိုလည်း အညာဝိမောက္ခဟုခေါ်သည်။ (၃၅၇)

၆။ ဥပေက္ခာသတိသံသုဒ္ဓံ = သတိစင်ကြယ်ခြင်းဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ရရှိခြင်းကိုလည်း အညာဝိမောက္ခဟုခေါ်သည်။ (၃၅၈/၉)

၇။ ဓမ္မတက္ကပုရေဇဝံ = မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်တရားကို ကျင့်နိုင်ခြင်းကိုလည်း အညာဝိမောက္ခဟုခေါ်သည်။ (၃၆၀)

နီဝရဏတရားများကို ဖယ်ရှားခြင်း၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်တရားကို ကျင့်ခြင်းဖြင့် အဝိဇ္ဇာကိုဖယ်ရှားခြင်းဖြင့် ရရှိလာသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို အညာဝိမောက္ခဟုခေါ်သည်။ (၃၆၁)

၂။ မေးခွန်း

ကိံသု သံယောဇနော လောကော = လောကကြီးကို ဘယ်အရာဖြင့် ချည်နှောင်ထားပါသလဲ

ကိံသု တဿ ဝိစာရဏံ = အာရုံအပေါ်တွင် မည်သည့်အရာက ကျက်စားနေပါသလဲ

ကိဿဿ ဝိပ္ပဟာနေန၊ နိဗ္ဗာနံ ဣတိ ဝုစ္စတိ = ဘယ်အရာများကို ဖယ်ရှားပါက နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်ပါသလဲ (၃၆၁)

၂။ အဖြေ

နန္ဒိ သံယောဇနော လောကော = လောကကြီးကို နှစ်သက် တွယ်တာမှု နန္ဒိဟုဆိုအပ်သော တဏှာ၊ ရာဂဖြင့် ချည်နှောင် ထားပါသည်။ (၃၆၁)

ကာမဝိတက်၊ ဗျာပါဒဝိတက်၊ ဝိဟိံသာဝိတက်ဟုဆိုအပ်သော မကောင်းသောအတွေးများ၊ နေက္ခမ္မဝိတက်၊ အဗျာပါဒဝိတက်၊ အဝိဟိံသာဝိတက်ဟုဆိုအပ်သော ကောင်းသော အတွေးများဖြင့် စိတ်သည် အာရုံပေါ်တွင် ကျက်စားနေပါသည်။ (၃၆၂/၃)

တဏှာကို ဖယ်ရှားလိုက်နိုင်ပါက ငြိမ်းချမ်းမှုအစစ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်ပါသည်။ (၃၆၃)

၃။ မေးခွန်း

ကထံ သတဿ စရတော၊ ဝိညာဏံ ဥပရုဇ္ဈတိ = သတိကြီးစွာထား၍ မည်သို့ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ်မှ ကမ္မဝိညာဏဟုဆိုအပ်သော ကံ တရားများ အပြီးသတ် ချုပ်နိုင်ပါမည်နည်း။ (၃၆၃)

၃။ အဖြေ

အန္တိတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါစ ဝေဒနံ ဥပရုဇ္ဈတိ = အန္တိတ္တအာရုံတွင်ဖြစ်စေ၊ ဗဟိဒ္ဓအာရုံတွင်ဖြစ်စေ ခံစားမှုအားလုံးအပေါ်တွင် တွယ် တာမှု၊ နှစ်သက်မှု မရှိအောင် ကျင့်နိုင်ပါက ကမ္မဝိညာဏဟုဆိုအပ်သော ကံ တရားများ အပြီးသတ် ချုပ်ပါသည်။ (၃၆၄)

၁၄။ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန် ရထားသော ပေါသာလ၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

၁။ မေးခွန်း

ဝိဘူတဿ ရူပသညိဿ၊ သဗ္ဗကာယပ္ပဟာယိနော = ရုပ်အားလုံးကိုဖယ်ရှား၍ ရရှိလာသော အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန် ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်သည် အဘယ်နည်း။ (၃၆၆/၇)

၁။ အဖြေ

ဝိညာဏဌိတိယော သဗ္ဗာ အဘိဇာနံ တထာဂတော၊ တိဋ္ဌန္တမေနံ ဇာနာတိ ဝိမုတ္တံ တပ္ပရာယဏံ

အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်၏တည်ရာ ဝိညာဏဌိတို့ကို အမှန်သိသော ငါဘုရားသည် ကံ၏ အစွမ်းဖြင့်တည်သော အာကိဉ္ဇညာယတန ဗြဟ္မာကြီး၏အနေအထား၊ လွတ်မောက်မှု မလွတ်မြောက်မှုကို ပိုင်နိုင်စွာသိ၏။ အာကိဉ္ဇညာယတနဘုံ၌ဖြစ်ကြောင်း ကံတရား ကိုလည်းသိ၏။ ထို ဗြဟ္မာတို့တွင်ဖြစ်သော သံယောဇဉ်ကိုလည်း သိ၏။ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်များ၊ ခံစားမှုဝေဒနာများကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အားဖြင့် ဝိပဿနာရှုက အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရရှိနိုင်သည်။ (၃၇၂)

အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ရရှိထားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနိစ္စစသည်ဖြင့်ရှုမြင်က နောက်ဆုံးရနိုင်သောဉာဏ်သည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ပင်ဖြစ်သည်။ (၃၇၂)

ဝိညာဏဌိတိ (၇) မျိုး

၁။ နာနတ္တကာယ နာနတ္တသညီ = ခန္ဓာကိုယ် ကိုယ်ကာယလည်းမတူ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်လည်း မတူကြသော သတ္တဝါများ (လူ၊ နတ်၊ ဝိနပါတိကအသုရာ)

၂။ နာနတ္တကာယ ဧကတ္တသညီ = ခန္ဓာကိုယ် ကိုယ်ကာယမတူကြသော်လည်း ပဋိသန္ဓေစိတ်တစ်မျိုးတည်းဖြစ်သော သတ္တဝါ များ။ (ပဌမဈာန်ဘုံ ဗြဟ္မာများ)

၃။ ဧကတ္တကာယ နာနတ္တသညီ = ခန္ဓာကိုယ် ကိုယ်ကာယတူသော်လည်း ပဋိသန္ဓေမတူကြသော သတ္တဝါများ (အာဘဿရာဗြဟ္မာများ)

၄။ ဧကတ္တကာယ ဧကတ္တသညီ = ခန္ဓာကိုယ် ကိုယ်ကာယလည်းတူ ပဋိသန္ဓေလည်းတူကြသော သတ္တဝါများ

(သုဘကိဏှာ ဗြဟ္မာများ)

၅။ အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ

၆။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ

၇။ အာကိဉ္စညာယတနဘုံ တို့ ဖြစ်ပါသည်။ (၃၇၀/၁)

မှတ်ချက်။ ။ ထို ဝိညာဏဌိတိ (၇) ပါးထဲသို့ အသညသတ်ဘုံ နှင့် နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ တို့ကို ပေါင်းထည့်ပါက သတ္တဝါသဘုံကိုးဝ (သတ္တဝါတို့နေရာဘုံကိုးမျိုး) ဖြစ်ပါသည်။

၁၅။ မောဃရာဇ၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

မောဃရာဇသည် အဓိကမေးပြီးသည်နောက် တစ်ခါထပ်မေး၍ တိဿမေတ္တေယျ မေးပြီးနောက်လည်း တစ်ခါထပ်မေးသောကြောင့် ကြားထဲတွင် (၂) ခါ မေးဖူးသူဖြစ်သည်။ ယခုတစ်ခါသည် သုံးကြိမ်မြောက်မေးခြင်းဖြစ်သည်။ (၃၇၃)

၁။ မေးခွန်း

ကထံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ မစ္စုရာဇေ န ပဿတိ

လောကကြီးကို မည်ကဲ့သို့ ရှုမြင်က သေခြင်းတရားမှ လွန်မြောက်နိုင်ပါမည်နည်း (၃၇၃/၄)

၁။ အဖြေ

၁။ သုညတော လောကံ အဝေက္ခန္ဓဿ၊ မောဃရာဇ သဒါ သတော = သတိအမြဲရှိ၍ လောကဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်သဘောတရားများကို သုညမြင်အောင် ရှုရမည်။ (၃၇၇)

၂။ အတ္တနဒိဋ္ဌိ ဦဟစ္စ = အတ္တဒိဋ္ဌိ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို ဖယ်ရှားနိုင်မှ သေခြင်းကို လွန်မြောက်နိုင်မည်။ (၃၇၇)

၁၆။ ဝိဂီယ၏ အမေးကို ဖြေဆိုခြင်း

ဝိဂီယ၏ လျှောက်ထားချက်

ဇိဏ္ဏောဟမသ္မိံ = တပည့်တော် အဘိုးကြီးဖြစ်နေပါပြီ (အသက် ၁၂၀)

အဗလော = အားလည်းမရှိတော့ပါ

ဝီတဝဏ္ဏော = အသားအရေလည်း စိုပြေမှုမရှိတော့ပါ

နေတ္တာ န သုဒ္ဓါ = မျက်စိကလည်း မကောင်းတော့ပါ

သဝနံ န ဖာသု = နားကလည်း သိပ်မကြားတော့ပါ

မာဟံနဿံ မောမုဟော အန္တရာဝ = ထိုကဲ့သို့အခြေအနေများဖြင့် တွေ့တွေဝေဝေ မသေချင်ပါဘုရား။ (၃၇၉)

၁။ မေးခွန်း

အာစိက္ခ ဓမ္မံ ယမဟံ ဝိဇေဉံ၊ ဇာတိဇရာယ ဣဓ ဝိပ္ပဟာနံ

အိုရခြင်း နာရခြင်း သေရခြင်းတရားတို့မှ လွန်မြောက်စေနိုင်သော တရားတော်များ တပည့်တော်ကို ဟောတော်မူပါ။ (၃၇၉)

၁။ အဖြေ

ဒိသ္ဗာန ရူပေသု ဝိဟညမာနေ = ရုပ်တရားတို့၏ ဒုက္ခပေးမှုကို ရှု၍ ထိုရုပ်တရားများ နောက်ထပ်တဖန်မရရှိစေရန် မမေ့မလျော့ ကြိုးစားရမည်။ (၃၈၁)

ဇောဿု ရူပံ အပုနတ္တဝါယ = နောင်ဘဝမဖြစ်စေရန် ရုပ်တရားတို့ကို တပ်မက်သော တဏှာကို ဖယ်ပါ။

မြတ်ဗုဒ္ဓအား ချီးကျူးပုံ

အရှင်ဘုရားသည် အရပ်လေးမျက်နှာ အားလုံးကို မသိတာ၊ မမြင်တာ၊ မကြားတာ ဘာမှ မရှိပါဘုရား။ ထိုလောကအပေါ်၌လည်း ကြောင့်ကြမှုဟုဆိုအပ်သော ကိလေသာ အရှင်ဘုရားတွင် တစ်ခုမှမရှိပါဘုရား။ ယခုဘဝ ဇာတိ ဇရာ မရဏကို ဖယ်ရှားနိုင်ရေး တရားတော်ကို တပည့်တော် သိအောင်ဟောတာလည်း မှန်ပါတယ်၊ ယုံကြည် ကျေနပ်ပါတယ် ဘုရား။ (၃၈၁)

မြတ်ဗုဒ္ဓ တရားထပ်ဟောခြင်း

သန္တာပဇာတေ ဇရဿာ = ဇရာတရားတို့၏ နှိပ်စက်မှုကိုခံနေရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကြည့်၍ နောက်တစ်ခါ ရုပ်နာမ်ဓမ္မတို့မဖြစ်စေ ရန် တဏှာကို ကြိုးစား၍ ပယ်ပါ။ (၃၈၂)

မြတ်ဗုဒ္ဓတရားဟောပြီးသောအခါ ပိင်္ဂီယသည် အသက်အရွယ်ကြီးရင့်ခြင်း၊ ဦးလေးဖြစ်သူ ဗာဝရီ ဆရာကြီးထံသို့ စိတ်ရောက်နေ ခြင်းတို့ကြောင့် အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သာ ဖြစ်ပါသည်။ (၃၈၃)

မြတ်ဗုဒ္ဓသည် ပါရာယနဒေသနာတော်ကို ဟောပြီးသောအခါ (၁၆၀၀၀) သော လူသားများ အကျွတ်တရားရခြင်း၊ (၁၄) ကုဋေ သော နတ်များ အကျွတ်တရားရခြင်းအားဖြင့် အကျိုးများသော ဒေသနာတော်ဖြစ်ပါသည်။ (၃၈၃/၄)

တရားတော်နာယူပြီးသောအခါ ပိကီယသည် ဈာန်အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် ဗာဝရီပုဏ္ဏားကြီးဆီကြွရောက်ကာ ဘုရားဟော တရားတော်များသည် အစဉ်အလာ တဆင့်ပြောစကားမဟုတ်ပါ။ လက်တွေ့ကျကျဟောသည့်အပြင် သတ္တဝါအများ သိနိုင်သည့် တရားတော်ကို ဟောပါသည် ဟု ပြန်လည် ပြောပါသည်။ (၃၈၅)

ထိုအခါ ဗာဝရီပုဏ္ဏားကြီးမှ တရားတော်ကို နားစိုက်ထောင်ပြီးနောက် ထူးခြားသည့် ဘုရားရှင်ထံမှာ အဘယ်ကြောင့် ပြန်လာရပါ သနည်းဟု မေးသောအခါ ကာယ (ရုပ်) အနေအားဖြင့် ဘုရားနှင့်ဝေးနေသော်လည်း စိတ်အနေအားဖြင့် ဘုရားနှင့်အတူရှိနေပါ သည်ဟု ဖြေကြားပါသည်။ (၃၈၅)

ထိုအချိန်တွင် မြတ်ဗုဒ္ဓသည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်မှ ရောင်ခြည်တော်လွှတ်၍ ပိကီယကို တိုက်တွန်းပါသည်။

ပိကီယ - သင့်တွင် သဒ္ဓါစွမ်းအားများရှိပါသည်။ ဝတ္ထုလိမ္မထေရ်သည် သဒ္ဓါစွမ်းအားကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်သွားသကဲ့သို့၊ ဘဒြာဝုဓ သည်လည်း သဒ္ဓါစွမ်းအားကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်သွားသကဲ့သို့ သင့်တွင်လည်း သဒ္ဓါစွမ်းအားများရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါစွမ်းအား များကို တိုးမြှင့်ကာ ငါဘုရားဟောခဲ့သော အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်အောင်ကြိုးစားပါ က သေခြင်းတရားကို ကျော်ဖြတ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု တိုက်တွန်းပါသည်။ ထိုအခါ ပိကီယသည် ရဟန္တာဖြစ်၍ ဗာဝရီ ပုဏ္ဏားကြီးသည် အနာဂါမ်ဖြစ်ကြပါသည်။ (၃၈၆)

ရသေ့ (၁၆) ပါးတို့တွင်

၁။ ဥပသီဝရသေ့နှင့် ၂။ ပေါသာလ ရသေ့တို့သည် အာကိဉ္ဇညာယတနဟုဆိုအပ်သော အရူပဈာန်ကို ရရှိ၍ ၃။ ဥဒယရသေ့သည် ရူပစတုတ္ထဈာန်ကို ရရှိထားသူများဖြစ်ပါသည်။

ထူးချွန်စွာ ဖြေဆို အောင်မြင်နိုင်ကြပါစေ။

ပညာပါရမီဆရာတော် ဦးညဏဝရ

ပညာပါရမီစင်္ကာပူကျောင်းတိုက်

ညောင်ကုန်းရွာ၊ လှပဒါးကျေးရွာအုပ်စု

မှော်ဘီမြို့နယ်။ ရန်ကုန်တိုင်း

(၁.၁၁.၂၀၂၄) သောကြာနေ့